

Eduskunnan IKÄ-verkoston tietopaketti 1/2019

Julkaisija: [IKÄINSTITUUTTI](#)

29.5.2019

Kuuluvatko iäkkäiden äänet Arkadianmäelle?

Kuuluvatko iäkkäiden äänet Arkadianmäelle?

Eduskunnan IKÄ-verkoston tilaisuudessa muutamaa päivää ennen Rinteen hallitusohjelman julkistamista keskusteltiin, miten iäkkäiden toimintakykyä pitäisi ja kannattaisi tukea sekä miten iäkkäiden palveluiden tilanne saataisiin kohenemaan.

Aluksi kansanedustaja Ilmari Nurminen (sd) kertoi tekeillä olleen hallitusohjelman sisällöstä, kuten pienimpien eläkkeiden nostoista, palveluiden kehittämisestä sekä poikkisektorisen ikäohjelman käynnistämisestä. Hän toi esiin hallitusohjelman kokonaisuuden vaikutuksia iäkkäiden ihmisten hyvinvointiin.

Ikääntyvässä Suomessa yksi suuri kysymys on iäkkäiden kunnossa pysyminen. Professori Seppo Koskisen kertomat THL:n tulokset osoittavat, että iäkkäiden toimintakyky ei ole viime vuosina kohentunut eivätkä terveyserot vähentyneet. Tuloksia kommentoi kansanedustaja Sari Sarkomaa (kok) toteamalla, että erityisesti iäkkäiden arkiliikkumiseen ja siihen houkutteleviin ympäristöihin sekä liikunta- mahdollisuuksiin pitää satsata ja tehdä sitä poikkisektorisesti yhdessä järjestöjen kanssa. Liikkumaan houkuttelua kotoa tai liikunnan mahdollisuuksia kodin piirissä painotti myös kansanedustaja Ritva Elomaa (ps). Fingerroosin säätöön Elämänote-ohjelman hankkeessa työskentelevä Päivi Maisila korosti miten järjestöt toiminnallaan vähentävät iäkkäiden

yksinäisyyttä ja sen myötä keventävät kalleimpien palveluiden käyttöä. Hyväkuntoisilla eläkeläisillä on tärkeä rooli vapaaehtoisina ja hän ehdotti kulukorvausten korvaamista heille. Ikäinstituutin puolesta totesin, että resurssien vähyyden vuoksi joudumme jättämään kuntia ulos Voimaa vanhuuteen -ohjelmasta, jossa kunnat lisäävät toimintakyvyltään jo hiukan heikentyneiden kuntalaisten terveysliikuntaa.

Iäkkäiden palveluiden ongelmavyöhytettä ja ratkaisuja tilanteeseen raotti professori Teppo Kröger. Palveluiden saatavuuden, rahoituksen, laadun ja työntekijäpulan teemoista keskustelivat kansanedustaja Sari Tanus (kd) ja Vanhustyön keskusliiton toiminnanjohtaja Anni Lausvaara. Hankintalain soveltamiseen kunnissa he toivoivat laadun ja toiminnan kehittämisen painotusta. Työvoimaa houkuttelee työnantajan hyvä maine ja henkilöstömitoituksen ohella täytyy laatuun panostaa.

Viikossa keskustelussa tutkijoiden tuoma viesti päättäjille oli selvä: poliittiset päätökset vaikuttavat siihen, kokevatko iäkkäät yksinäisyyttä, toivottomuutta ja tarkoituksettomuutta. Nykyisessä väestötilanteessa tämä kannattaa muistaa myös valtiontalouden näkökulmasta.

IKÄ-verkoston sihteeri
Päivi Topo, johtaja Ikäinstituutti

ASiantuntijoiden alustuspuheenvuorot

- **Seppo Koskinen (THL):** Iäkkäiden hyvinvointierot kuriin
- **Teppo Kröger (Jyväskylän yliopisto):** Vanhuspalvelut

Toimintakyvyn suotuisa kehitys on hidastunut

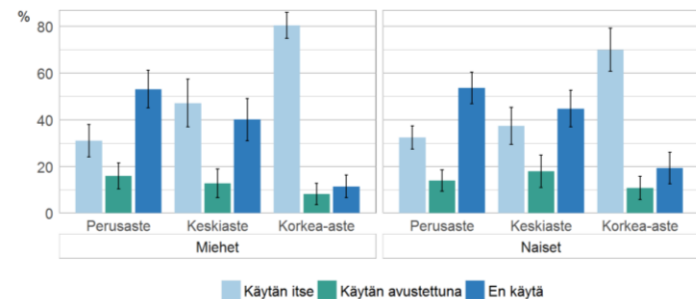
Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen professori **Seppo Koskisen työryhmän** mukaan 2010-luvulla väestön terveyden ja toimintakyvyn pitkään jatkunut suotuisa kehitys on hidastunut tai jopa pysähtynyt. Liikkumisrajoitteisten iäkkäiden määrä tulee lähivuosikymmeninä kasvamaan ja se on haastaa palvelujärjestelmää. Myös muistisairautta sairastavien ikäihmisten määrä kasvaa voimakkaasti.

Terveys- ja hyvinvointiongelmien ehkäisy on kriittisen tärkeää, jotta palvelutarpeen ja kustannusten kasvu voidaan hillitä. Suorien terveydenhoitokustannusten säästöt olisivat noin 1,5-2 miljardia euroa tai 15 % terveyden-huollon menoista, jos sosioekonomiset terveyserot saataisiin poistettua.

FinTerveys 2017

- Iäkkäiden toimintakyky ei ole enää kohentunut
- Liikkumisrajoitteisten määrä tulee kasvamaan
- Muistivaikkeudet yleistyvät selvästi iän karttuessa
- Iän myötä yksinäisyyden kokemus kasvaa
- Psykykinen kuormittuneisuus yleisintä 80-vuotta täyttäneillä

INTERNETIN KÄYTTÖ KOULUTUSRYHMITÄIN, 70 VUOTTA TÄYTTÄNEET

Keinot toimintakyvyn kohentamiseen tunnetaan – on aika ottaa ne käyttöön

Seppo Koskisen työryhmän mukaan väestön hyvinvointierojen kaventamiseen ei ole olemassa yhtä yksittäistä lääketta vaan tarvitaan pitkäjänteistä, hyvin monenlaista ja eri tasoista toimintaa yhteiskuntapolitiikan eri sektoreilla. Muutamana vuoden pikaohjelmat eivät toimi.

Vaikuttamiskeinoja terveyden, toimintakyvyn ja hyvinvoinnin edistämiseksi tulee kohdistaa huono-osaisimpiin väestöryhmiin kuten pienituloisiin, vähän kouluja käyneisiin tai maahanmuuttajiin. Näiden väestöryhmien aineellisia ja kulttuurisia voimavaroja tulee lisätä, tukea heidän terveellisiä elintapoja ja kehittää heidän tarpeisiinsa terveys- ja sosiaalipalveluja.

Eri yhteiskuntapolitiikan lohkojen ja interventioiden suunnittelua, seuranta, arviointia ja priorisointia tulisi johtaa valtakunnantasolla esim. Kansanterveydenneuvottelukunnassa. Tarvitaan etsiä myös aktiivisesti win-win -asetelmia: Mitkä aloitteet tässä yhteiskunnassa johtavat toimenpiteisiin ja keiden kanssa meidän tulisi tehdä yhteistyötä eri toimintaloikoilla ja -tasoilla.

Onneksi on jo paljon hyvää näyttöä siitä, miten terveys- ja muulla yhteiskuntapolitiikalla on kyetty supistamaan väestöryhmien välisiä terveyseroja (esim. Koillis- ja Lounais-Suomen välisten terveyserojen kaventuminen ja imeväiskuolleisuuden suurten alue-erojen katoaminen). Myös läkkäiden ihmisten toimintakykyä ja edellytyksiä itsenäiseen selviytymiseen ja hyvään elämään voidaan tunnetuilla keinoilla tuntuvasti parantaa.

”Suomen hyvinvointipolitiikan pääasiakirjoissa eriarvoisuuden kaventaminen on ollut vahvasti esillä ainakin 25 vuotta. Tilanne ei ole silti korjaantunut.”

[Seppo Koskinen: lääkkäiden hyvinvointierot kuriin – esitys 29.5.2019](#)

[THL:n FinTerveys -tutkimus](#)

[Terveistemme-portaali](#)

Eduskunnan IKÄ-verkoston tietopaketti 1/2019

Julkaisija: [IKÄINSTITUUTTI](http://www.ika-instituutti.fi)

Professori Teppo Kröger: Vanhuspalvelut 1/2

Vanhuspalveluiden saatavuudessa, hinnassa ja laadussa ongelmia

Jyväskylän yliopiston Ikääntymisen ja hoivan tutkimuksen huippuyksikköä johtava yhteiskuntapolitiikan professori **Teppo Kröger** korosti omassa alustuksessaan, että vanhuspalveluita koskevassa keskustelussa ei pidä takertua yhteen yksittäiseen kysymykseen, kuten hoitajamitoitukseen.

Kröger esitti tutkimukseen perustuen, että **vanhuspalveluiden kattavuus** on merkittävästi huonontunut 1990-2015. Sekä laitoshoidon että kotihoidon saatavuus Suomessa on heikointa Pohjoismaissa.

Palveluiden hintaongelmat koskevat niin pieni- kuin hyvätuloisia. Monilla pienituloisilla iäkkäillä ei ole varaa kotihoidon palveluihin ja useissa kunnissa julkisten hoivapalveluiden hinnoittelu ei ole hyvätuloisten kannalta houkuttelevaa. Myös palveluiden saatavuudessa on suurta vaihtelua kuntien välillä, liittyen mm. palveluseteleihin, omavastuuosuuksiin ja tehostetun palveluasumisen maksuihin.

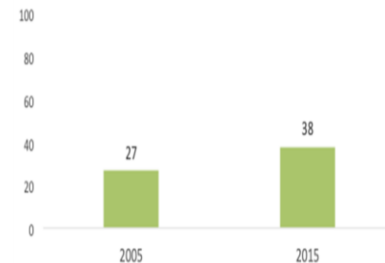
Palveluiden laatuun liittyvät ongelmat ovat Krögerin mukaan merkittävät. Suomessa henkilöstöä on suhteessa asiakkaisiin vähiten Pohjoismaissa.

Kiire ja vähäiset resurssit aiheuttavat tyytymättömyyttä paitsi asiakkaisissa, myös henkilökunnassa. Henkilöstö kokee, että eivät ehdi hoitaa työtään niin hyvin kuin haluaisivat eivätkä pysty vaikuttamaan riittävästi omaan työhönsä.

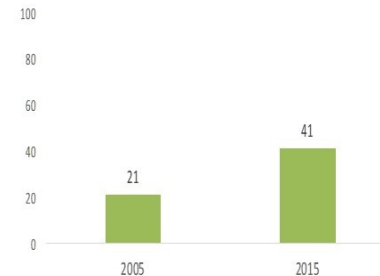
Positiivisena Kröger näkee sen, että Suomessa henkilöstö vanhuspalveluissa on erittäin osaavaa, koulutettua ja motivoitunutta.

Henkilökunnan rekrytoinnin ja pysyvyyden ongelmat

Olen harkinnut viimeisen vuoden aikana lopettavani nykyisen työni

Laitoshoido

Kotihoito

Vanhuspalveluista puuttuu miljardi

Professori Krögerin mukaan vanhuspalvelut ovat olleet Suomessa pitkäaikaisesti **alirahoitettuja**. Pohjoismaisessa vertailussa Suomen vanhustenhoidon menot ovat merkittävästi pienimmät suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Ongelmien ratkaisemiseksi on välttämätöntä:

- Tunnistaa vanhuspalveluiden saatavuuden, laadun ja hinnan ongelmat
- Tunnustaa em. ongelmat ja ottaa ne vakavasti
- Suunnitella jokaiseen ongelmaan purevat korjaustoimenpiteet
- Turvata riittävä rahoitus näille toimenpiteille
- Toteuttaa korjaukset ja seurata niiden toimivuutta ja havaintojen perusteella säätää ja jatkaa korjaustoimenpiteitä

[Teppo Kröger: Vanhuspalvelut -esitys 29.5.2019](#)

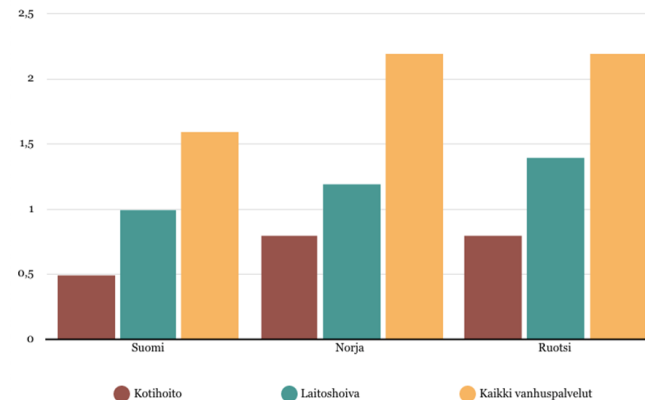
Yhteiskuntapolitiikka 2/2019:
[Ikääntyneiden hoivaköyhyys](#)

[Hoivatyö muutoksessa – Suomalainen vanhustyö pohjoismaisessa vertailussa](#)

Vanhustenhoidon menot Pohjoismaissa

Prosenttiosuus bruttokansantuotteesta 2015/2016

Eduskunnan IKÄ-verkoston tietopaketti 1/2019

Julkaisija: [IKÄINSTITUUTTI](#)

Ikäinstituutti

Eduskunnan IKÄ-verkosto jakaa ajankohtaista tutkimustietoa iäkkäiden hyvinvoinnista, taloudesta, toiveista, tarpeista ja palveluiden toimivuudesta. Verkosto järjestää keskustelutilaisuuksia ja julkaisee tietopaketteja.

IKÄ-verkoston sihteerinä toimii johtaja *Päivi Topo* Ikäinstituutista. Verkoston uusi puheenjohtaja ja uusi varapuheenjohtaja valitaan syksyllä 2019

Verkostoon ovat tervetulleita kansanedustajat, alan tutkijat sekä kansalaisjärjestöt.

Ilmoittaudu: [ikaverkosto\(at\)ikainstituutti.fi](mailto:ikaverkosto@ikainstituutti.fi).